

ÖLÜLER KONUŞMAK
İSTERLER

(Oyun 1 Perde)

K İ Ő İ L E R

Kız
Etyemez
Cenaze memuru
Şişman kadın
Kocası
Posbıyık
Yaşlı adam
Rozetli geęe

*Bir vapurun kięüstü güvertesi.
Vapur hafif hafif sallanır, arkasında dalgalanan siyah bir bayrak vardır. Vakit öğleye doğru, hava güneŐli.*

KIZ — *(Ayağa kalkar)* Sayın yolcular, beni bir dakika dinlemenizi rica ederim. *(Yanındaki adamı gösterir)* Bu adamı görüyor musunuz? *(Saçları dökülmüş, orta yaşlı, pos bıyıklı bir adamdır bu. Kız konuşurken elindeki tarakla bıyıklarını tarar.)* Bu adam benim ırzıma geçti. Evlenme vaadi ile olduğu için, biliyorsunuz, suçtur bu. Kendisini mahkemeye vereceğim, fakat mahkeme masraflarını karşılayacak param yok. Bana yardım etmenizi diliyorum.

(Çantasından küçük bir naylon torba çıkarır, torbanın ağzını iyice açar ve yolcuların arasında dolaşarak para toplamağa başlar. Kimi oralı olmaz, kimi de Kız'ın yüzüne bile bakmadan torbaya para atar)

ROZETLİ GENÇ — (Yakasının arkasına sakladığı rozeti gösterir) Benim var, teşekkür ederim.

CENAZE MEMURU — (Yanına gelen Kız'a) Para vereyim, fakat bilin ki mahkeme ile hiç bir şey çözülmez. Asıl sorun, yâni kötülüğün nedeni başka, unutmayın bu sözü-mü.

KIZ — Unutmam efendim.

ETYEMEZ — (Tam Kız yanına geldiği sırada ayağa kalkar) Sayın yolcular! Sevgili yurttaşlarım ve insan kardeşlerim. Çok çekmiş bir arkadaşınız olarak siz büyüklerime yalvarıyorum, hayvan eti yemeyin. Hayvanlar da bizim gibi can taşıyorlar. Can kutseldir, onu yok etmeğe kimsenin hakkı olamaz. Hayvanları da Tanrı yaratmıştır. Tanrının verdiği canı biz ortadan kaldıramayız. Bitkiler, yemişler nemize yetmiyor bizim. İnanın bana sevgili kardeşlerim, Tanrı kızıyor bize hayvanlarını öldürdüğümüz için. Teker teker öc alıyor hepimizden. İnanın bana. Hem de kıyasıya alıyor öcünü. Ben, bu günahkâr kardeşiniz de o suçu işledim yıllarca,

işlediğim için de Tanrı beni cezalandırdı. Ama doğru yolu buldum sonunda. (Önüden «Pardon» diyerek bir yolcu geçer.) Buyurun geçin, rica ederim. (Sözlerine devam eder) Ben radyocuyum ve size haber veriyorum: Tanrı radyolarımızı bozuyor hayvan eti yediğimiz için. Evet. radyolarımızı bozuyor. Radyoların neresini diyeceksiniz. Kaç kişi sordu bana bunu. Söyliyeim, bobinleri bozuyor sevgili insan kardeşlerim.

CENAZE MEMURU — (Ayağa kalkar) Ben de konuşmak istiyorum. (Etyemez'e nazikâne) Müsaade eder misiniz efendim?

ETYEMEZ — Önemli mi?

CENAZE MEMURU — Bir konunun önemi insana göre değişir; sizin için hayvan eti yemek ne denli önemliyse...

ETYEMEZ — Yemek deseniz daha iyi.

CENAZE MEMURU — Bakın, gördünüz mü? Yemek mi, yememek mi? Sorun bu değil. Daha doğrusu bütün sorun, konuyu ortaya koyuşa bağlı. Hayvan eti yemek önemli bir konudur. Çünkü Tanrı bizi cezalandırır. Hayvan eti yememek önemlidir, çünkü Tanrı bizi cezalandırmaz. Oysa ikisi bir kapağa çıkar.

ETYEMEZ — Siz sentaks üzerinde duruyorsunuz.

CENAZE MEMURU — Ben hiç bir şeyin üzerinde durmuyorum, çünkü cenaze memuruyum. Bugüne değin yüzlerce, binlerce, mil-

yonlarca, milyarlarca insanın gömülmesinde bulundum.

ETYEMEZ — Ama bu, benim sözümü kesmenizi gerektirmez.

CENAZE MEMURU — (*Nazik*) Hayvanlara gösterdiğiniz saygının yüzde birini, binde birini, milyonda birini, milyarda birini bana da gösteriniz rica ederim. (*Mendilini çıkarır alnındaki terleri siler*)

ETYEMEZ — Peki yerime oturuyorum, fakat (*Elini yolculara doğru kaldırarak*) gene kalkmak ve konuşmak üzere. (*Saygı ile halkı selâmlar ve oturur*)

ŞIŞMAN KADIN — (*Önüne gelen Kız'a*) Ne parası bu?

KIZ — Mahkeme masrafı.

ŞIŞMAN KADIN — (*Kocasına*) Duydun mu? Mahkeme masrafı istiyor.

KOCA — Evet.

ŞIŞMAN KADIN — Ne diye bizden istiyor? Bizim kiracılardan alsın, ben evsahibiyim.

CENAZE MEMURU — (*Ayağını yere vurur, yolcuların dikkatini çektikten sonra başlar konuşmağa*) Ölmeden önce zayıflamağa bakın sayın yolcular! Mezarlık, şişmanlar yüzünden hızla doluyor. Beş zayıf ölünün gömüleceği yere, iki ya da üç şişman gömülüyor çünkü. İş bununla da bitmiyor, bir mezar bekçisi, diyelim ortalama iki bin ölünün gö-

mülü bulunduğu alana baksa, ölümler şişmanladıkça bu sayı, sözgelişi, bin beş yüze, bine kadar düşüyor. Demek mezar bekçilerini çoğaltmak gerekiyor. Dahası var, ölümleri suluyoruz, değil mi? Üç zayıf ölüye yetecek suyu bir şişman ölü tüketiyor. Bitmedi sevgili dinleyenlerim. Bu gidişle mezarlık sıkıntısı insanların başına büyük dertler açacaktır. Yeryüzünün üçte biri, bildiğiniz gibi, sularla kaplıdır. Affedersiniz, yanlış söyledim, yeryüzünün dörtte üçü sularla kaplıdır. Bize mezarlık olarak dörtte biri kalıyor. Elbet ileriki gelişmeleri gözönüne alarak konuşuyorum. Şimdi düşünelim başka gezegenlerin mezarlık olarak kullanılması bir yana bırakılırsa — çünkü ölümlerle yaşayanlar birbirlerinden ayrılamazlar — evet bu dörtte birle yetinmek zorundayız. Mezarlıkları okyanusların dibine indirmek de söz konusu olamaz sevgili dinliyenlerim, sorunu yalnız ekonomik açıdan ele almayın, melekleri de düşünün. Ben nihayet küçük bir memurum, yetkim sınırlıdır. Bir toplumda herkes kendi yetki sınırlarını bilse ve onu aşmasa, inanın, mezarlık sorunu bir günde çözülür. Ben anarşist değilim. İki oğlum, bir karım var. Karım ikide bir göbeğime iğne batırıyor. Sözde ölümlerin yağı geçiyormuş bana, iğne ile karnımı delerse bu yağ fışkıracakmış. Karımla sevişerek evlendim. Diyorum ki size, her toplum sorunu, döner dolaşır, bir ailenin mutluluğuna bağlanır.

(Kız, topladığı paraları getirip ırzına geçen adama «posbıyık» verir, adam sayar ve cebine atar.)

KIZ — (Yolculara) Sayın yolcular! Sizlerden topladığım parayı (yanındaki adamı gösterir) bu adam aldı. Bana diyor ki, «yemin ederim, bir daha yapmam» diyor. Hepiniz tanışımsınız, değil mi? Böylece kapanmış gözü ile bakabiliriz bu işe. Mahkeme versin kararını.

CENAZE MEMURU — (Kız'a) Rica ederim sözümü kesmeyin.

ETYEMEZ — (Fırlar yerinden) Siz de benim sözümü kestiniz demin.

CENAZE MEMURU — Benim işim acele.

ETYEMEZ — Ama siz Tanrıya inanmıyorsunuz. Tanrıya inanmadıktan sonra acele neye?

CENAZE MEMURU — Ben ölüme inanırım, ölümdür evreni yöneten. Şimdi anladınız mı?

ETYEMEZ — Hesaplaşacağız.

YAŞLI ADAM — (Yanıdakilere) Bu kız ne satıyor kuzum?

ŞİŞMAN KADIN — (Yerinden fırlar) Ben ne diye et yemeyecek mişim? Delinin zoruna bakın! Ben ne diye istediğim bir mezara gömülmeyecek mişim? Delinin zoruna bakın! Hem et yerim, hem şişmanlarım, hem büyük mezara gömülürüm. İstersem kiracılarımı da atarım evimden. Paraya geçer hük-

müm. Benim kocam (yanında oturan zayıf, uzun boylu adamı gösterir) bu memlekete büyük hizmetlerde bulunmuştur. (Adam kal-kıp yolcuları selâmlar) Zayıf ölülerin suyu elbet az olur. Neden zayıflamış? Tembelliğinden. Tembellerin mezarlıktaki suyunu bütün bütün kesmeli. Hayvanlara gelince, dünyada bütün insanlara yetecek kadar hayvan yok ki zaten... Hem sonra efendim, benim dört apartımanım, üç yazlığım, iki arsam, bir dükkânım var. Yazlığımın bahçesine komşunun hanımelleri sarkıyor. Niçin sarksın? Soruyorum size, niçin sarksın? Dallar, kokular. benim arsamin, bilemediniz iki üç metre üstünde. Hanımellerini mahsus duvarın dibine diktiler ki, dallar, kokular bizim yana geçsin diye. Arsam gibi, arsamin havası da benim değil mi? Delinin zoruna bak! İstemiyorum işte. Kiracıları da istemiyorum. Çıksınlar artık.

(Ayaklarını tepinir gibi yere vurur, sonra oturur.)

YAŞLI ADAM — (Şişman kadın'ın kocasına) Asker gibi bir hanım. hoşuma gitti. Ne diyor kuzum?

KOCA — Karımdır, iyidir, hoştur. Karımdır, iyidir hoştur.

YAŞLI ADAM — Çok güzel. Tam bir asker hanımı.

ETYEMEZ — Bobinler bozuluyor arka-

daşlar, dikkatinizi çekerim. Durumu başba-
kana yazdım, bir genelge ile halka duyurma-
sı için, yıllar geçiyor, genelge hâlâ çıkacak.
Oysa hayvanlar kesiliyor, bobinler bozuluyor
ve ben savaşımın ardını bırakmıyorum. İşte
yeni örnekler! Ölümler şişmanlıyorlarmış, ha-
nımelleri başkasının bahçesine sarkıyormuş...
Neden oluyor bunlar, neden?

ROZETLİ GENÇ — *(Sinirli bir halde ye-
rine oturmakta olan Etyemez'e bakar, gazete-
sini indirip)* Yabancı memleketlerde bulun-
dunuz mu?

ETYEMEZ — Bu sorunuzun yüksek ne-
denini öğrenebilir miyim?

ROZETLİ GENÇ — Sizin gibi insanlar
dünyanın her yanında var.

ETYEMEZ — Teşekkür ederim, ama hiç
sanmıyorum.

POSBİYİK — *(Ayağa kalkar)* Sayın yol-
cular! Zavallı bir kızın ırzına karşı göster-
diğiniz anlayışa teşekkür ederim. Çünkü ne-
den dersenez, ırzın yeri başkadır. Başka di-
yorsam, bir genç kız, ırzını satacağına ölsün
daha iyi. Namus için yaşıyoruz. Irz düşman-
larına bu dünyada da yer yoktur öteki dün-
yada da. *(Cebinden tarağını çıkarıp bıyıkla-
rını tarar)* Bu tarağı görüyor musunuz? En
sık saçları, en sık bıyıkları tarar. Yalnız ta-
ramakla da kalmaz, orada asılı kalır. *(Tara-
ğı bıyığına takar, herkese gösterir)* Bakın! İş-
te böyle! Başımı sallıyorum, düşmüyor, gö-

rüyor musunuz? Çünkü neden? Ben erke-
ğim.

CENAZE MEMURU — Ha aklıma geldi...
(Posbıyığa) bir dakika müsaade edin.

ETYEMEZ — Söz kesmeyelim, söz kes-
meyelim.

CENAZE MEMURU — Bir defa sizin bı-
yığınız yok, karışmayın.

ETYEMEZ — Sizin de yok. *(Cenaze Me-
muru'nu yenmiş olduğu sevinci ve gurur için-
de gülümseyerek etrafındaki yolculara ba-
kar.)*

CENAZE MEMURU — Ben başka, ben
cenaze memuruyum. *(Yolculara)* Sizlere söy-
lüyorum, sayın yolcular, ölmeden önce bıyık-
larınızı kesin. Çünkü insan eti çürüyor, bıyık
çürümüyor.

ETYEMEZ — İtiraz ediyorum. Bu arka-
daş, bütün vapur yolcuları için konuştuğunu
söylediği halde yalnız erkeklere sesleniyor
*(Etrafındakilere gülümseyerek zafer kazan-
mış gibi yerine oturur)* Kadınlar ne yapsın
ölmeden? Ben sizin gibilerini çok gördüm
çok.

POSBİYİK — Bu tarağı açık arttırma ile
satışa çıkarıyorum. Gelirini kıza vereceğiz.

YAŞLI ADAM — *(Yerinden fırlar)* As-
kerliğini yaptın mı sen?

ETYEMEZ — Kim? Bana mı soruyorsu-
nuz?

YAŞLI ADAM — Hayır. Sana sana! *(Pos-
bıyığı gösterir)*

POSBIYIK — Bana mı?

YAŞLI ADAM — Evet, sana efendi.

POSBIYIK — Askerlik çoktan kalktı.

YAŞLI ADAM — Öyleyse sen necisin?

POSBIYIK — Ben erkeğim.

ETYEMEZ — Müsaade buyurun, müsaade buyurun! İşler büsbütün karışıyor.

(Yolcular arasında mırıldanmalar başlar. Bu arada Şişman Kadın, kocasına, «İyi konuşmadım mı?» diye sorar. Kocasını onu tasdik eder. Kız, Posbiyik'in eteğinden çekerek, «Anlamazlar, boşuna konuşma!» der. Yaşlı adam, kollarını açmış yolculardan yardım bekler pozdadır.)

ETYEMEZ — Susalım, susalım... Bir dakika, bir dakika... Susalım arkadaşlar. Bana şu soruyu sormak geçiyor aklınızdan, biliyorum. «Peki,» diyeceksiniz, «hayvanların canı var da, bitkilerin canı yok mu?» *(Bilgiç bilgüç gülümser)* Var elbet, onların da canı var. Zaten bütün karışıklık burdan doğuyor. Ancak biz bitkilerin vemişlerini ya da yapraklarını yiyoruz. Bir ağacı kökünden kesip yapılarda ya da yakıt olarak kullanmak da günahtır.

ŞİŞMAN KADIN — *(Kocasına)* İstediyim mi yaparım, ona ne oluyor?

KOCA — Bilmem.

ŞİŞMAN KADIN — *(Yerinden kalkar.)*

Bana bak, sen ona karışamazsın, ben evsahibiyim, kiracı değilim. Ağacı da keserim, hanımellerini de keserim.

CENAZE MEMURU — *(Yerinden fırlar.)*

Yanlış anlaşılıyor yolcular, beni dinleyin! Arkadaşlar, şişmanlar, zayıflar, ölmek üzere olanlar, yanlış anlaşılıyor. Ben bıyıklar çürümüyor derken şunu söylemek istemişim: Eski bir mezarı açıyoruz diyelim, güzel, rahat, kullanışlı bir mezar. Tutan da kıymış paraya. Gelgelelim, gömülecek olan kadınsa, sahipleri tutturuyorlar. biz anamızı, kızımızı, teyzemizi, ne bileyim işte, halamızı, yabancı bir adamın koynuna koydurmayız diye. Me-sele bu. Yoksa yaşarken bıyık bırakmakta bence bir sakınca yok. Anlatabildim mi? Biz bir kanun tasırsı hazırladık, ölürken bıyıkların kesilmesine dair, fakat müdür bıyıklı olduğu için yırttı. «Ben aleyhimdeki bir tasarıyı kendi elimle imzalayamam,» dedi.

YAŞLI ADAM — Askerlik nasıl kalkar? *(Etrafına bakar.)* Hiç kalkar mı? Benim yedi ceddim askerdir. Asker dünyanın temeli. Tanrı da bir askerdir, evet, evrenin mareşali. Bizleri sıraya diziyor, marş... rap rap rap...

CENAZE MEMURU — *(Yaşlı adamı yatıştırmağa çalışarak)* Sinirlenmeyin rica ederim, sinirlenmeyin... Teker teker konuşsak her iş yoluna girer. Bizim en büyük kusurumuz hep birden konuşmamızdır. Yoksa toplumumuz bugünkü ile ölçülemeyecek kadar

ileri giderdi. Ama bu kusurumuzu ya da anlaşmazlığı düzeltmeğe nereden başlayacağımızı bilmiyorum. Bence her şeyden önce mezarlıklardan başlamalıyız işe. Çünkü mezarlık insanın hem tarihi, hem geleceğidir. Mezarlık deyip de geçmeyelim efendi.

ETYEYMEZ — Sataşma var arkadaşlar, söz istiyorum. Ben, et yediğimiz için komşunun hanımelleri bahçemize sarkar demedim... Dedim mi böyle bir şey? (*Yolculara bakar.*) Dedim mi? Dedimse söyleyin. Ben alını açık yaşamış bir insanım arkadaşlar. Evet, casuslukla suçlandırıldım. Beraat ettim. Evet, adam öldürmekle suçlandırıldım, beraat ettim. Alınım açıktır. Ben sadece bobinlerin bozulduğunu söylüyorum. O kadar... Fazlasını söylemedim. Bobin başka, hanımeli başka. O kadarını biliriz artık. (*Sert.*) Rica ederim, doğru konuşalım. (*Yerine oturur, kollarını göğsünde kavuşturur, başını öne eğer.*)

ŞİŞMAN KADIN — (*Kocasına*) Sen de konuşsana... Her söze ben mi yetiyeceğim? Bak, bobin diyor da başka bir şey demiyor.

KOCA — Yanlış anlamadımsa, sarkan hanımeli değil, bobindir diyor.

ŞİŞMAN KADIN — A.. A.. Sen de görmedin mi komşunun duvarından bizim bahçeye sarkan hanımellerini?

KOCA — Gördüm.

ŞİŞMAN KADIN — Bobin miydi onlar? (*Bağırır.*) Çabuk söyle, korktum şimdi.

KOCA — Hayır, bobin değildi, hanımeliydi.

ŞİŞMAN KADIN — (*Etyemez'e*) Siz tanıyor musunuz bizim komşuları?

ETYEYMEZ — Hayır.

ŞİŞMAN KADIN — Bizim kiracıları peki?

ETYEYMEZ — Hayır.

ŞİŞMAN KADIN — Öyleyse niçin bana karşı çıkıyorsun?

ETYEYMEZ — Ben kimseye karşı çıkmıyorum, ben sadece...

YAŞLI ADAM — (*Etyemez'e*) Dur asker! (*Yolculara*) Askerlik ne zaman kalktı arkadaşlar? Açık açık soruyorum: Ne zaman kalktı? Siz nesiniz? Biz neciyiz? Hepimiz birer asker. Bu gemiyi yürüten, trenleri işleten, fırınları çalıştıran? Onlar da öyle. Cenaze memurunu çağırın buraya! Gelsin cenaze memuru!

CENAZE MEMURU — Buradayım efendim.

YAŞLI ADAM — Bugün nedir senin görevin?

CENAZE MEMURU — Vapur yolcularını gömmek.

YAŞLI ADAM — Güzel... Nedir bu görevin adı?

CENAZE MEMURU — Affedersiniz efendim, bir noktayı açıklamam lâzım. Ben şimdiye kadar toplu ölümlerde görev almamıştım hiç. Kısmet işte, olmadı. Bir gün bir tren

kazası olmuştu, tem 307 ölü var, ama aksiliğe bakın ki, ben o gün gripten yatıyordum, yetişemedim. Hep tek cenazelerde bulundum yani. Diyeceğim şu ki, bizim görevimizin iki cephesi vardır, tek cenazeler, toplu cenazeler. Siz hangisini soruyorsunuz?

(Yaşlı adam yanındakilerle konuşmağa dalar.)

KIZ — Yanlış anlaşıldı sayın yolcular. Bu adam benim ırzıma tecavüz ettiği zaman bıyıklı değildi. Sonradan bıyık bıraktı. Ve bırakmasına da işte bu tarak sebep oldu. Tarağı daha önce bulsaydı ırzıma tecavüz etmeyecekti. O vakit başkası edecekti. Anlatabiliyor muyum? Ne olur, bağışlayın onu. Bir tarak, küçük bir tarak yüzünden oldu ne olduysa. Onun için sizler benim gibi masum kızların ırzına saygı gösteriyorsanız birer tarak alın. (Dolaşmağa başlar.) Tarak var tarak... Genç kızların ırzına, namusuna taraklar, haydi taraklar...

YAŞLI ADAM — Geçen gün dutçuya da sordum, «Askerliğini yaptın mı?» diye. Duyamazlıktan geldi. Demek kulağına çalınmış bu propaganda. Susmukla «kalktı» diyor aklinca. Ben hanımellerinden anlamam, taraktan da anlamam. Ama ırzına geçilmiş bir kıza yardım ederken, askerliğin kalkmasına da sebep olamam. İşte bu kadar! (Sert bir pozla oturur.)

KIZ — (Hiç bir tarak satamamıştır.) Sayın yolcular, bir tane bile tarak satamadım. Çünkü sizin gözünüzde günahkâr bir kızım. Ölünceye kadar bu böyle mi gidecek? Bundan sonra siyah bir mendil bağlayacağım gözlerime. Doğrusunu isterseniz, bu kadar kızmanızı da anlamıyorum. Ne olur canım, suçumu bağışlayın. Kırılmış dökülmüş bir şey yok ki ortada, kısacık ömrümde hiç yüzüm gülmeyecek mi? İsterseniz baştan başlayayım para toplamağa, o zaman belki unutursunuz. (Torbasını açıp dolaşmağa başlar.)

ROZETLİ GENÇ — (Yakasındaki rozeti gösterir.) Demin takmıştınız bana, teşekkür ederim.

KIZ — Rozet değil ki bu...

ROZETLİ GENÇ — Ha anladım, tarak satıyorsunuz galiba.

KIZ — Hayır, gene bilemediniz.

ROZETLİ GENÇ — Hanımeli mi?

KIZ — Hayır, bıyık satıyorum. Genç kızların ırzını korumak için. (Ortaya doğru yüksek sesle) Haydi bıyıklar var, bıyıklar var.

YAŞLI ADAM — (Yanında oturan Koca'ya) Askerliğinizi yaptınız mı siz?

KOCA — Dört tane yaptım, üç de yazlık, eder yedi, iki de arsam var, eder dokuz, bir dükkân, eder on. (Sırıtır.)

YAŞLI ADAM — Gördünüz mü? Bir de kalktı diyorlar. Bunak yerine koyuyorlar beni.

CENAZE MEMURU — Bıyık almayın

yolcular, bıyık almayın, yakında hepiniz öleceksiniz, çok yakında. İlk olarak toplu bir cenazede bulunacağım. Bıyıklarınız çürümeden kalacak mezarda. Düşünün, surat yok, sadece bıyıklar kalmış. Üstelik mezarlık için de zararlı.

ŞİŞMAN KADIN — *(Kocasını dırter.)*

Bak ne diyor ayol! Bak ne diyor, duydun mu?

KOCA — Duydum. Bir iki üç dört beş altı yedi sekiz dokuz on. *(Sırtır.)*

ŞİŞMAN KADIN — Çok yakında öleceksiniz diyor.

KOCA — Duydum. *(Parmakları ile sessizce ona kadar sayar.)*

ŞİŞMAN KADIN — Yarın bizim sözümüz var ayol.

KOCA — Var ya. Olmaz mı?

ŞİŞMAN KADIN — Var da neden söylüyorsun bu herifi? Neden ölecekmışim ben, o kadar malım var.

(Kocası iki elinin parmaklarını açıp gösterir.)

ŞİŞMAN KADIN — E.. Öyleyse neden söylüyor?

KOCA — Bizim için değil, başkaları için söylüyor.

ŞİŞMAN KADIN — Öyle mi? Söylesene...

ROZETLİ GENÇ — *(Yanındaki Etyemez'e)* Bu kadar tatlı bir kız dünyanın hiç bir yerinde görülmez. Hem hanımeli satıyor,

hem tarak, hem bıyık. Hangisini alacağımı şaşırdım. Acaba kendisine evlenme teklif etsem kabul eder mi?

ETYEYMEZ — Cezasını görmüş bir zavallı. Haberi yok niçin cezalandırıldığından. Burada bulunan herkes, hepimiz cezalıyız. Ama hiç birimiz anlamıyoruz bunu.

ROZETLİ GENÇ — *(Kız'a bakarak kendi kendine konuşur.)* Acaba benimle evlenir mi? Vaktimiz var mı acaba? Söylesem mi, söylemesem mi? Söylemediklerimiz yüzünden harcanır gider her şeyimiz. Söylesem mi, söylemesem mi? *(Durur, düşünür.)* Söyliyemiyeceğim. Bir fırsat kaçırdım. Bitti. *(Müteessir dalar.)*

ETYEYMEZ — *(Rozetli gence doğru eğilir.)* Bobinlerin bozulduğuna hiç biri inanmadı, gördünüz ya...

ROZETLİ GENÇ — *(Hayretle)* İnanmadılar ha?

ETYEYMEZ — İnanmadılar.

ROZETLİ GENÇ — Ne bobini bu?

ETYEYMEZ — Radyo bobini.

ROZETLİ GENÇ — Bildiğimiz?

ETYEYMEZ — Bildiğimiz.

ROZETLİ GENÇ — Şimdi ne yapacaksınız peki?

ETYEYMEZ — Bilmem.

ROZETLİ — Unesco'ya müracaat ettiniz mi?

ETYEYMEZ — *(İlgili.)* Yoksa siz orada mı çalışıyorsunuz?

ROZETLİ GENÇ — Evet.

ETYEMEZ — Öyleyse sizden rica etsem.

ROZETLİ GENÇ — Ama ben şimdi ta-
tildeyim. Dinleniyorum. Yılda bir ay iznimiz
var. Hiç bir işle meşgul olmuyorum. Ama bü-
tün izlenimlere açık bırakıyorum kafamı. Yar-
rın ne gibi birikimler olacağını bilemem. İna-
nın bana, her ülkenin kendine özgü bir yanı
var. Bunlar birleşip kaynaştıkça ortaya yep-
yeni bir dünya çıkacak. Sözgelisi, Hint mü-
ziği ile Fransız müziği tümünden başka şeyler-
dir.

ETYEMEZ — Ben Birleşmiş Milletler'e
de yazdım.

ROZETLİ GENÇ — O da fena değildir.
Orada da çalıştım.

ETYEMEZ — Natoya da yazdım.

ROZETLİ GENÇ — O da fena değildir.
Orada da çalıştım.

ETYEMEZ — Seato'ya da yazdım.

ROZETLİ GENÇ — O da fena değildir.
Orada da çalıştım.

CENAZE MEMURU — Vakit daralıyor,
vakit daralıyor.

KIZ — Haydi bıyıklar var, taraklar var,
hanımelleri var.

CENAZE MEMURU — Bıyık almayın yol-
cular, bıyık almayın. Bıyık çürümüyor me-
zarda. Boşuna masrafa girmeyin, vaktiniz ge-
liyor. Yakında öleceksiniz. Şişmanlamayın
yolcular, şişmanlamayın! Bizleri de düşünün
biraz. Karım iğne sokuyor karnıma, iğne so-

kuyor. Yeryüzünün dörtte biri mezardır. Su-
larımız yetişmiyor şişman ölüleri sulamağa.
Benden söylemesi. Şurda az bir zamanımız
kaldı.

*(Vapur yavaş yavaş batmağa baş-
lar. Önce deniz seviyesi küpeşteye
kadar yükselir, sonra sular yavaş
yavaş içeri girer.)*

ŞİŞMAN KADIN — Eve döneyim, ilk isim
komşunun hanımellerini keseceğim. Ne hak-
ları var benim bahçeme sarkmaya? Kokular,
dallar hep bizim tarafta. Mahsus duvar di-
bine diktiler.

YAŞLI ADAM — Evet, mahsus yapıyor-
lar, beni yaşlı gördüler ya, aldatacaklarını
sanıyorlar. *(Şişman Kadın'a)* Bakın, beyefen-
di on defa yapmış. Nasıl kalkar askerlik? Bir
dutçu efendim, bir dutçu bunu söyleyen.

*(Bu arada Şişman Kadın'ın kocası
parmakları ile ona kadar saymak-
tadır.)*

POSBIYIK — Sayın yolcular, ırz düşma-
nı değilseniz bir tarak alın. Son defa söylü-
yorum.

KIZ — Hanımelleri var, taraklar var.

ROZETLİ GENÇ — *(Telâşsız.)* Güverte
su ile doluyor. *(Etyemez'e)* Görüyor musu-
nuz?

ETYEMEZ — Evet, görüyorum. Cezamızı çekeceğiz.

ROZETLİ GENÇ — İnanın bana, dünyanın başka hiç bir yerinde böyle yavaş yavaş su ile dolan bir vapur bulamazsınız. Ben Lâponya'da da gittim. Eskimoler kayıklarına *kayak* diyorlar.

ETYEMEZ — Cezamızı çekiyoruz.

ROZETLİ GENÇ — Evet, çünkü dünyaya açılmıyoruz. Oysa dünyanın yuvarlak olduğu yüzde yüz anlaşıldı bugün. Astronatlara çektikleri fotoğraflar var elimizde. (*Kız'ı çağırır.*) Küçük hanım, lütfen! Bana bir hanımeli verir misiniz?

(*Kız, Rozetli Genç'in yanına gelir, ona hanımeli verir.*)

ETYEMEZ — Sayın yolcular, batıyoruz. (*Yavaş söylediği için duyulmaz.*)

ROZETLİ GENÇ — (*Kız'a*) Keşke evlenme teklif etseydim size. Bir fırsat kaçırdığımı biliyorum. İçim yanıyor. Yana yana sevmek derler ya, işte öyle sevmiştim sizi. Uzak bir ülkeye gidecektim, sizi görmemek yok mu, çıldırabilirdi beni, kaldım. Sizin olmadığınızı bir yer hiçti benim için. Ama bir sözcük olsun söyleyemedim. Elinizi tutamadım. Ne yazık!

(*Kız onu mahzun mahzun dinler, sonra ayrılır.*)

ETYEMEZ — (*Deminkinden daha yüksek sesle*) Sular kaplıyor güverteyi, batıyoruz yolcular, batıyoruz.

ŞİŞMAN KADIN — (*Kocasını dürter.*) Sular kaplıyormuş güverteyi.

KOCA — (*Ayaklarına bakar.*) Evet.

ŞİŞMAN KADIN — Ne yapacağız?

KOCA — (*Sakin.*) Bilmem.

ŞİŞMAN KADIN — Sakın vapur batmasın? Batmaz ama değil mi?

KOCA — Batmaz.

ŞİŞMAN KADIN — Ben yarın o hanımellerini kökünden çıkartacağım, şöyle çekip çıkartacağım. İsterlerse mahkemeye gitsinler. Ne hakları var benim bahçeme uzanmağa?

CENAZE MEMURU — Ölümlere su yetmiyor. Konuyu yalnız ekonomik açıdan almanın. Ahlâksal bir durum da var ortada. İşte bir örnek: Bizlere hiç para vermeden ayrılanlar oluyor mezarlıktan. Niçin kızıyorlar bize? Daha doğrusu bana? Onların ölümlerini ben öldürmedim ki... Tuhaf değil mi, sokakta görünce yüzüme bakmazlar, çevirirler başlarını öteye.

ROZETLİ GENÇ — (*Kız'ın yanına gider.*) Size bir şey soracaktım.

KIZ — Buyurun, sorun.

ROZETLİ GENÇ — Benimle evlenir misiniz?

KIZ — Evet.

(*Kız dolaşmağa devam eder.*)

CENAZE MEMURU — Ben de bir gün karımla bir cenazeye gittim, ama görevli olarak değil, anlıyorsunuz değil mi? Ölünün ailesini yalnız bırakmamak için. Karım o kadar ağladı ki... Ben de ağlıyayım diye düşündüm önce, fakat tam o sırada gözüme yerdeki lâbadalar ilişti. İri, etli, kocaman lâbadalar. Niçin mezarlıkta büyür böylesi? Şişman ölümler yüzünden. (*Dua eder gibi.*) Şişmanlamayın, bıyıklarınızı kesin. Vakit geldi.

ŞİŞMAN KADIN — Sular yükseliyor, değil mi?

KOCA — Evet.

ŞİŞMAN KADIN — Yarın bizim sözümüz yok mu?

KOCA — Var. Bir iki üç dört...

ŞİŞMAN KADIN — Sözümüz var da neden yükseliyor sular.

KOCA — (*Parmakları ile sayar.*) Beş altı yedi sekiz dokuz on. (*Kadın'a*) Bilmem.

ŞİŞMAN KADIN — Ya hammelleri ne olacak?

KOCA — Vapura binmeden kesseydik.

ŞİŞMAN KADIN — Şimdi mi geliyor aklın başına?

ETYEMEZ — Sular yükseliyor sayın yolcular, söz verin et yemeyeceğinize.

ROZETLİ GENÇ — Yoksa vapur batıyor mu?

ETYEMEZ — Evet.

ROZETLİ GENÇ — (*Çok nazik.*) Kapitan nerede? Haberi yok mu acaba?

CENAZE MEMURU — Bu vapurun kaptanı yoktur arkadaşlar.

ROZETLİ GENÇ — Lostromo?

CENAZE MEMURU — Lostromo da yoktur.

ROZETLİ GENÇ — (*Sakin sakın*) Kama-rot filân?

CENAZE MEMURU — Hayır.

ROZETLİ GENÇ — (*Etyemez'e*) Her ülkenin kendine özgü bir yanı var dememiş miydim?

FOSBIYIK — Irz düşmanları, batıyoruz.

ŞİŞMAN KADIN — (*Kocasına*) Batıyormuşuz.

KOCA — Nereye?

ŞİŞMAN KADIN — Ben ne bileyim? Ayol bizim yarın sözümüz var.

KIZ — Yolcular! Verdiğiniz paralar için sizlere teşekkür ederim. Çok çok teşekkür ederim, evlenme vaadi ile kızları kandırmayın. Çünkü hiç bir kız aptal değildir, kanmış görünür. Bu dünya böyle işte. Tatlı dünya... Güzel dünya... Bense tarakları, hammellerini, bıyıkları severim. Çok eskiden bıyıklı bir gence vurulmuştum. Hep bıyıklarından öperdim onu. Ne güzel ama değil mi? (*Dalar, düşünür.*) Çok yakışıklıydı... Kaç yıl geçti kimbilir aradan? Yüzünü unutmuşum, yalnız bıyıkları kaldı aklımda.

ETYEMEZ — Batıyoruz! (*Sakindir.*)

ROZETLİ GENÇ — Nasıl pişmanım bilseniz. Evlenme teklif edemedim bir türlü...

Neden? Bilmem neden? Acele etmedim işte. Geçti gitti, kaçırdım o fırsatı. Dünyaya bir daha gelirim sandım. Yol daha çok uzun sandım.

CENAZE MEMURU — Allahaismarladık yolcular.

(Yolcular «Nereye? Nereye?» diye bağırlarlar.)

CENAZE MEMURU — İşime dönüyorum. Hep yanında kalır benim gezintilerim. Çünkü her dakika biri ölür bu dünyada, çağırır beni. Ciddi ciddi giderim cenazenin arkasından, yanımda ağlaşanlar hattâ bayılanlar olur. Bense ciddiyetimi bozmam hiç. Ağlayanla bir olup ağlamak yakışmaz cenaze memuruna. Derin derin düşünürüm o zaman, niçin ağlayıp bayılıyorlar diye. Aklım almaz. Çünkü ölümler konuşmak isterler. Aşkanklıkla... Ağlamaktan konuşmağa vakit kalmaz ki... (Elini sallar.)

(Yolcular, «Güle güle» diye seslenirler.)

CENAZE MEMURU — Sizlere de güle güle!

Sular daha yükselir. Yolcular sakin sakin birbirlerinin yüzüne bakkarlar. Düşünürler. Rozetli Genç,

Kız'a bakıp bakıp gülümser, başını sallar iki yana. Şişman Kadın asık bir suratla boşluğa bakar. Kocasını iki elinin parmaklarını gösterir seyircilere. Posbıyık, bıyıklarını tarar, Kız herkese gülümser. Perde yavaş yavaş iner.

PERDE